

MICHAŁ LIPIŃSKI CM, Instytut Teologiczny Księży Misjonarzy w Krakowie
<http://orcid.org/0000-0002-4967-3949>

michalem@wp.pl

ADAM SEJBUK CM,

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Instytut Teologiczny Księży Misjonarzy

<http://orcid.org/0000-0001-6936-3027>

adamsejbukcm@gmail.com

SZCZEPAN SZPOTON CM,

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Instytut Teologiczny Księży Misjonarzy

<http://orcid.org/0000-0002-2609-256X>

szczepan.szpoton@upjp2.edu.pl

POCZĄTEK PUBLICZNEJ RECEPCJI OBJAWIEŃ MATKI BOŻEJ PRZY RUE DU BAC W 1830 ROKU WE FRANCJI I NA ZIEMIACH POLSKICH

STRESZCZENIE: Objawienia maryjne przy rue du Bac w Paryżu w 1830 roku są znane głównie ze względu na ich owoc, Cudowny Medalik, na którym skupiła się ich publiczna recepcja. Historia trzech spotkań z Matką Bożą, opowiedziana przez Katarzynę Labouré spowiednikowi, Jean-Marie Aladelowi, pozostawała w cieniu przedmiotu pobożności maryjnej, którego misję przygotowania i rozpowszechniania otrzymała wizjonerka. To jej spowiednik był pierwszym publicznym narratorem relacji o objawieniach, relacji skróconej, ograniczającej się niemal wyłącznie do Cudownego Medalika. Duszpasterski „sukces” objawień z rue Bac wynikał przede wszystkim z licznych świadectw o łaskach towarzyszących dystrybucji Cudownego Medalika. Początkowe etapy tego procesu: pierwsze publikacje, proces kanoniczny oraz przykłady opowiadań o uzdrowieniach i nawróceniach pochodzących ze znajdującej się pod zaborami Polski, są przedmiotem niniejszego opracowania.

SŁOWA KLUCZOWE: cuda, Cudowny Medalik, Katarzyna Labouré, Maryja, objawienia, świadectwa.

THE BEGINNING OF THE PUBLIC RECEPTION OF MARY'S APPARITIONS AT RUE DU BAC (1830) IN FRANCE AND POLAND

ABSTRACT: The Marian apparitions at rue du Bac in Paris in 1830 are known mainly for their fruit, the Miraculous Medal, on which their public reception was focused. The story of the three encounters with Our Lady, told by Catherine Labouré to her confessor, Jean-Marie Aladel, was overshadowed by the subject of Marian devotion. In fact, the confessor was the first public narrator of the apparitions, an abridged

account confined almost exclusively to the Miraculous Medal. The pastoral ‘success’ of the apparitions was mainly due to the numerous testimonies of graces accompanying the distribution of the Miraculous Medal. The initial stages of this process: the first publications, the canonical process and examples of healings and conversions coming from Poland, are the subject of this study.

KEYWORDS: apparitions, Catherine Labouré, miracles, Miraculous Medal, Virgin Mary, testimonies.

Translated by Adam Sejbuk CM

Historia publicznej recepcji objawień przy ulicy du Bac w Paryżu w 1830 roku rozpoczęła się od wybicia na polecenie Maryi pierwszych medalików poświęconych Niepokalanej, które z czasem zostały nazwane „Cudownymi”. Miało to miejsce w 1832 roku w atelier Adriena Maximiliena Vachette’a przy Quai des Orfèvres we francuskiej stolicy, tuż przy brzegu Sekwany. Paryski jubiler oświadczył, że do 1836 roku, czyli w ciągu czterech lat dystrybucji, jego pracownię, a następnie trzy inne, opuściło 2 047 238 wybitych medalików¹. Co ciekawe, pierwotnie to nie geneza Cudownego Medalika, związana z objawieniami Matki Bożej, uzasadniała sukces jego rozpowszechniania, ale uzdrowienia i nawrócenia, które towarzyszyły jego rozdawaniu.

Niniejsze opracowanie ma na celu przedstawienie pierwszych etapów publicznej recepcji paryskich objawień, zwłaszcza świadectw łask otrzymanych za wstawiennictwem Maryi, która zapewniała o szczególnej opiece dla noszących Cudowny Medalik z ufnością. W tym celu przeanalizowane zostaną pierwsze publikacje dotyczące tego maryjnego symbolu wiary, proces kanoniczny dotyczący objawień oraz przykłady opowiadań o uzdrowieniach i nawróceniach pochodzących ze znajdującej się pod zaborami Polski. Prezentacja ta poprzedzona zostanie ogólnym zarysem dynamiki przekazu treści mariofanii z 1830 roku, procesy, w którym znaczącą rolę odgrywała narracyjna forma ich komunikowania – ustna i pisemna.

¹ Archives des Filles de la Charité, Paris [dalej: AFC], sygn. 3031, *Enquête Canonique sur L’origine et Les Effets de la médaille dite Miraculeuse*, 1836, s. 9. Por. R. Laurentin, P. Roche, *Catherine Labouré et la Médaille miraculeuse I. Documents authentiques (1830-1876)*, Paris 1976, nr 303, s. 247.

Ogólna dynamika recepcji objawień z 1830 roku

Trzy objawienia Maryi w paryskiej kaplicy Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia przy ulicy du Bac miały miejsce 1830 roku: w nocy z 18 na 19 lipca, 27 listopada oraz w nieznanym dokładnie dniu grudnia. Wizjonerka, seminarzystka Katarzyna Labouré (1806-1876), przedstawiła przebieg tych spotkań oraz misję wybicia medalików ku czci Niepokalanej swojemu spowiednikowi Jean-Marie Aladelowi (1800-1865), ale przez czterdzieści sześć lat, aż do śmierci, jej tożsamość pozostawała ukryta. To właśnie spowiednik doprowadził do wybicia pierwszych medalików w 1832 roku². To również on był pierwszym publicznym pośrednikiem w przekazywaniu przebiegu i treści objawień, publikując *Notice historique*, książkę poświęconą genezie i skutkom (*origine et effets*) Cudownego Medalika, w której skupia się głównie na nim, znacznie ograniczając tym samym przekaz treści objawień³. To zatem Aladel zapoczątkował pierwszy etap ich publicznej recepcji od wybicia medalików w 1832 roku aż do wydania publikacji na ich temat w latach 1834-1835.

Wizjonerka z Paryża spisała swoje wspomnienia znacznie później. Jej teksty, bogatsze i bardziej dokładne niż teksty spowiednika, są – to jeden z paradoksów paryskich objawień – późniejsze nawet od pierwszego etapu ich publicznej recepcji i aż do jej śmierci nieznanne⁴. Katarzyna Labouré była zatem cichym świadkiem rozprzestrzeniania się Cudownego Medalika, ale także redukcji jej duchowych doświadczeń, w tym wizji Maryi z globem, którą nieustannie podkreślała w swoich zapiskach, a który został na długie lata pominięty⁵.

Dopiero po śmierci Katarzyny, w publikacji z 1878 roku, Jules Chevalier (1810-1899) ujawnił opinii publicznej tożsamość wizjo-

² Por. M. Brejon de Lavergnée, *Le temps des cornettes. Histoire des Filles de la Charité XIXe-XXe siècle*, Paris 2018, s. 419.

³ [J. M. Aladel], *Notice historique sur l'origine et les effets d'une nouvelle Médaille en l'honneur de l'Immaculée Conception de la très Sainte Vierge Marie, généralement connue sous le nom de la Médaille miraculeuse*, Paris 1834.

⁴ Wszystkie zapiski Katarzyny w porządku chronologicznym od 1841 roku można znaleźć [w:] AFC, sygn. 1091, *Autographes de Catherine*. Opublikowane zostały [w:] R. Laurentin, P. Roche, *Catherine Labouré et la Médaille miraculeuse I*.

⁵ Interpretację tego elementu objawień przedstawia W. Rakocy, *La Médaille Miraculeuse. Proposition d'interprétation du message et du rôle de la vision de la Vierge au globe*, „Vincentiana” 53/6 (2009), s. 493-547.

nerki, przedstawił jej biografię oraz zaprezentował przebieg samych objawień w znacznie bogatszy sposób niż jego poprzednik,⁶ opisując między innymi pierwsze spotkanie Katarzyny z Matką Bożą w lipcu 1830 roku, zaproponował także interpretację objawień jako całości oraz nadał im szerszy kontekst historyczny i teologiczny. W ten sposób otworzył nowy etap w recepcji mariofanii z rue du Bac, która nie ograniczała się odtąd do samego Cudownego Medalika.

Pierwszy etap publicznej recepcji objawień z rue du Bac

Dwa lata po wybicciu pierwszych medalików, w kwietniu 1834 roku, Corentin-Marie Le Guillou (1804-1890), ksiądz z diecezji Quimper, opublikował, opartą na popularnej we Włoszech broszurce, książkę *Mois de Marie sur le plan du petit ouvrage italien du P. Lalomia avec nouvelles prières pour la messe, choix de pieuses prières et sept cantiques inédits*⁷. Tekst ten jest swego rodzaju podręcznikiem i przewodnikiem po pobożności maryjnej polegającej na miesięcznej modlitwie do Matki Bożej. Nie został poświęcony wyłącznie Cudownemu Medalikowi, ale – w celu ukazania oddziaływania tego symbolu wiary – zawarte w nim zostały pewne szczegóły jego genezy. Chodzi o list Aladela do Le Guillou z 17 marca 1834 roku, podpisany A*** P.D.L.M⁸, który jest jednym z pierwszych źródeł pisanych dotyczących objawień przy rue du Bac⁹, przedstawiającym w zarysie pochodzenie Cudownego Medalika. Ze względu na pobożnościowy charakter publikacji autor rozpoczyna swoją prezentację od popularności rozpowszechnianych we Francji medalików związanej z przekazywanymi przez wiernych świadectwami cudów:

⁶ [J. Chevalier], *La Médaille miraculeuse. Origine – histoire – diffusion – résultats*, par M. Aladel, [9ème] édition revue et augmentée, Paris 1878.

⁷ C. M. Le Guillou, *Mois de Marie sur le plan du petit ouvrage italien du P. Lalomia avec nouvelles prières pour la messe, choix de pieuses prières et sept cantiques inédits*, Paris 1834. Szersza prezentacja pierwszych publikacji Aladela i Le Guillou: A. Sejbuk, *Les premières réceptions publiques des apparitions de la rue du Bac, en 1830. L'approche narrative*, „Ephemerides mariologicae” 74 (2024), s. 273-286. Zasadnicze elementy przedstawionego tu pierwszego etapu publicznej recepcji objawień zaczerpnięto z tego opracowania.

⁸ Akronim oznaczający księdza ze Zgromadzenia Misji (*Prêtre de la Mission*).

⁹ Por. R. Laurentin, P. Roche, *Catherine Labouré et la Médaille miraculeuse I*, nr 22, s. 203.

„Ponieważ wiele mówi się, zwłaszcza w Paryżu, o cudownym medaliku Najświętszej Maryi Panny, a nawet przytacza się dużą liczbę cudów, które zostały dokonane, zarówno w stolicy, jak i na prowincji, gdzie już znacznie się rozprzestrzenił, na korzyść ludzi, którzy nosili go z wiarą i ufnością, upewniwszy się, i to z największą starannością, o pochodzeniu Medalika i najbardziej uderzających cudach, które miały miejsce w związku z nim, wierzę, że zadowolę wiernych, dzieląc się z nimi owocami moich badań”¹⁰.

Można zatem stwierdzić, że w 1834 roku Cudowny Medalik był już publicznie znany, a wśród wiernych krążyły opowieści o uzdrowieniach i nawróceniach za przyczyną Matki Bożej. Le Guillou wspomina trzy takie wydarzenia:

„Wśród nawróceń lub nadzwyczajnych uzdrowień, ja sam otrzymałem pozytywne informacje o dwóch pacjentach uznanych przez lekarzy za nieuleczalnie chorych i przypisujących ich nagłe uzdrowienie opiece Maryi, którą błagali przez Medalik. Jednym z nich jest szanowany M. B***, kapłan z Misji, drugi to zakonnica ze Zgromadzenia Notre-Dame: zapewniono mnie, że lekarze w ich niespodziewanym wyzdrowieniu byli zmuszeni uznać cud”¹¹.

Aladel w opublikowanej w sierpniu 1834 roku *Notice historique sur l'origine et les effets d'une nouvelle Médaille en l'honneur de l'Immaculée Conception de la très Sainte Vierge Marie, généralement connue sous le nom de la Médaille miraculeuse* również wspomina o tych historiach¹². Książka ta składa się z dwóch głównych części poświęconych odpowiednio, jak wskazuje pełny tytuł, pochodzeniu Cudownego Medalika i jego skutkom: uzdrowieniom i nawróceniom uzyskanym za wstawiennictwem Maryi. Jednakże, co może wydawać się paradoksalne, druga część, z opisami łask, jest znacznie dłuższa niż część poświęcona genezie Cudownego Medalika, która jest krótka i nie przekazuje informacji ani o imieniu wizjonerki, ani nawet o liczbie objawień, a już we wstępie autor odnosi się bezpośrednio do popularności Cudownego Medalika:

¹⁰ C. M. Le Guillou, *Mois de Marie*, s. 315-316. Jeśli nie zaznaczono inaczej, wszystkie tłumaczenia pochodzą od autora.

¹¹ C. M. Le Guillou, *Mois de Marie*, s. 321-324.

¹² W sumie Aladel wymienia 19 świadectw, którymi podzielił się z Le Guillou. *Notice historique*, s. 10.

„Od dłuższego czasu wszyscy z podziwu godną niecierpliwością poszukują medalika, który z jednej strony przedstawia Niepokalaną Dziewicę rozdającą rękami łaski zasłużone przez Jej Boskiego Syna, z krótką modlitwą; a z drugiej literę M z małym krzyżykiem oraz Najświętsze Serca Jezusa i Maryi. Wiele osób pragnie mieć dokładną wiedzę o jego pochodzeniu i skutkach: znajdują ją w tej broszurze, której jedynym celem jest budowanie i prowadzenie dusz do ufnego uciekania się pod opiekę Matki Bożej. Co więcej, daleko nam do wydawania opinii na temat cudownych rzeczy, które wydają się tu dziać; to sprawa wyłącznie dla przełożonych Kościoła”¹³.

Aladel wyjaśnia zatem główny cel książki, czyli opowiedzenie historii Cudownego Medalika, podkreślając znaczne zainteresowanie medalikami Niepokalanej w pierwszej fazie ich dystrybucji. Autor rekonstruuje chronologię wydarzeń między objawieniami a wybiciem medalików przez Vachette’a. Czas ten, około dwunastu lub czternastu miesięcy, obejmuje następujące wydarzenia: same objawienia w ich zredukowanej do Cudownego Medalika wersji, spotkania siostry Katarzyny ze spowiednikiem, reakcje kapłana, jego rozmowę z arcybiskupem Paryża, „niektóre zdarzenia, które miały miejsce”, co Aladel zastępuje w późniejszych wydaniach przez przywołanie „spustoszeń cholery”, oraz produkcję pierwszych medalików przez Vachette’a.

Dłuższa część publikacji związana jest z prezentacją świadectw łask. Wśród nich znajduje się uzdrowienie Caroline Nénain podczas panującej w Paryżu epidemii cholery:

„Siostry z jednego z paryskich domów podarowały Medalik około dwudziestu wychowywanym tam młodym dziewczętom i natchnęły je wielkim zaufaniem do Najświętszej Dziewicy. Cholera właśnie zaczęła na nowo zbierać żniwo w stolicy. Ośmioletnia siostra jednej z tych dziewcząt bardzo poważnie zachorowała: biegunka, skurcze i wymioty nie pozostawiały wątpliwości co do diagnozy. Przełożona sióstr tak bardzo ufała Medalikowi, że gdy dowiedziała się o stanie dziecka spontanicznie wykrzyknęła:

– Czy ona nie ma Medalika?!

Siostry pobiegły, aby dowiedzieć się tego od dziecka, które odpowiedziało, że nie ma. Dziewczynka natychmiast dostała Medalik, który traktowała

¹³ *Notice historique*, s. 4. Por. R. Laurentin, P. Roche, *Catherine Labouré et la Médaille miraculeuse I*, nr 52, s. 218.

z wielką pobożnością, a po tym zdarzeniu bardzo szybko została całkowicie uzdrowiona i następnego dnia wróciła do swojej klasy”¹⁴.

Ten krótki opis uzdrowienia jest jednym z pierwszych cudów przypisywanych Matce Bożej od Cudownego Medalika. Informację o nim potwierdza list Louise Nénain, siostry uzdrowionej dziewczynki, który dotarł do Domu Macierzystego Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Paryżu w maju 1834 roku:

„Księżę, zapytał Ksiądz naszą matkę, kim była dziewczynka, która została nagle wyleczona z cholery. To była moja młodsza siostra, Caroline Nénain, która w czasie epidemii cholery miała osiem lat. Byłam w starszej klasie naszych sióstr na Place du Louvre i wszystkie nosiliśmy na sobie objawiony Medalik, albo słowa „O Maryjo bez grzechu poczęta”, i wszystkie zostałyśmy ochronione przed tą straszliwą plagą, która dotknęła zarówno dzieci, jak i dorosłych. Moja młodsza siostra była w innej klasie i nie miała Medalika, została zakażona i bardzo źle się poczuła. Gdy jedna z naszych Sióstr wysłała jej Medalik, natychmiast została uzdrowiona i dwa dni później wróciła do klasy. Twoja pełna szacunku sługa, Louise Nénain”¹⁵.

Widać zatem, że w już pierwszym etapie publicznej recepcji objawień świadectwa łask były gromadzone przez Aladela, redagowane i przygotowywane do publikacji, których kolejne edycje zawierały nowe świadectwa uzdrowień i nawróceń. Wystarczy dodać, że ósme wydanie *Notice historique* z 1842 roku zawiera 115 opisanych uzdrowień oraz wykorzystywaną często w ówczesnej apologetyce historię nawrócenia Alfonsa Ratyzbony¹⁶.

Niedługo po wydaniu pierwszej *Notice historique* przez Aladela, Le Guillou, we wrześniu 1834 roku, publikuje kolejną książkę poświęco-

¹⁴ *Notice historique*, s. 4.

¹⁵ AFC, sygn. 3038, Année 1834, *Lettre à M. Aladel*, 24 mai 1834 (?). Por. R. Laurentin, P. Roche, *Catherine Labouré et la Médaille miraculeuse I*, nr 26, s. 207. Laurentin zanotował, że oryginał listu znajduje się w Archives de la Congrégation de la Mission w Paryżu, w rzeczywistości jednak stanowi on część zbioru Archives des Filles de la Charité w Domu Macierzystym Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Paryżu przy ulicy du Bac – miejscu objawień. W języku polskim oba teksty zostały umieszczone [w:] A. Sejbuk, *Realizacja obietnicy udzielania łask. Świadectwa cudów*, [w:] Katarzyna Labouré. *Życie i charyzmat*, red. Sz. Szpoton, A. Sejbuk, Kraków 2021, s. 145-146.

¹⁶ Por. *Notice historique*, huitième édition, Paris 1842, s. 364-449.

ną pobożności maryjnej, tym razem wprost odwołując się do Cudownego Medalika: *Neuvaines à Marie, pour implorer son assistance spécialement en portant sur soi la médaille nouvellement frappée en l'honneur de son Immaculée Conception, et généralement connue sous le nom de Médaille Miraculeuse*¹⁷. Tekst ten został zatwierdzony przez arcybiskupa Paryża 29 sierpnia 1834 roku. Autor zawarł w nim ponownie list Aladela z marca 1834 roku oraz kilka relacji o cudach uzyskanych za wstawiennictwem Maryi. Interesujące jest to, że wydarzenia te Le Guillou wpłata w modlitwę ku czci Niepokalanej, przekazując czytelnikom medytację nad uzdrowieniem lub nawróceniem na każdy dzień odprawianej nowenny. Przykładem jest czwarte rozmyślenie, oparte na świadectwie uzdrowienia Adeline G***, z okolic Libourne, wyleczonej z trądu, która jest dla autora wzorem wdzięczności za otrzymane łaski:

„Panna Adeline, przekonana, że swoje uzdrowienie zawdzięcza Najświętszej Dziewicy, obiecała nigdy nie porzucić swojego Medalika i poświęcić wszystkie dni swojego życia kultowi miłości i wdzięczności do Maryi poczętej bez grzechu”¹⁸.

Le Guillou przywołuje także historię nawrócenia chorej kobiety, która bluźniła i w stanie rozpaczycy chciała wyrzucić swoje dziecko przez okno. Pewna szarytka próbowała ją odwiedzić i ofiarować Cudowny Medalik, ale bojąc się, że zostanie odesłana, przekazała go za pośrednictwem pielęgniarki, prosząc, aby ta położyła go na łóżku chorej. Pielęgniarka

„(...) nie podjęła takich środków ostrożności i dała medalik pacjentce, mówiąc do niej: Oto medalik przysłany ci przez siostry miłosierdzia. Kobieta, jakby natychmiast uwolniona od rozpaczycy i wściekłości, wzięła go do rąk, dokładnie obejrzała, zawiesiła na szyi i tego samego dnia poprosiła o siostrę, która jej go przysłała. Pocieszona w swojej męce, chora kobieta poprosiła o sakramenty i pojednała się z Bogiem. Wydarzenie to miało miejsce podczas Wielkiego Postu 1834 roku. Zrozumiałe jest, dla-

¹⁷ C. M. Le Guillou, *Neuvaines à Marie, pour implorer son assistance spécialement en portant sur soi la médaille nouvellement frappée en l'honneur de son Immaculée Conception, et généralement connue sous le nom de Médaille Miraculeuse*, Paris 1834.

¹⁸ C. M. Le Guillou, *Neuvaines à Marie*, s. 517.

czego nie podajemy nazwy miejsca, ale wszystkie te szczegóły zostały nam przekazane i potwierdzone przez tych samych ludzi, za pośrednictwem których Najświętsza Dziewica pokazała nam nowy dowód swojej miłości do grzeszników”¹⁹.

Książka Le Guillou prezentuje zatem nie tylko modlitwy do Maryi Dziewicy, ale pozwala także zapoznać się z historiami uzdrowień i nawróceń uzyskanych dzięki Cudownemu Medalikowi noszonemu z wiarą w macierzyńską opiekę Niepokalanej. Czytając i medytując nad tymi świadectwami, odbiorcy znajdują argumenty za noszeniem medalika, którego „skuteczność” zostaje w ten sposób niejako udowodniona. Relacja między przedmiotem a historią cudów jest więc złożona: świadectwo sprawia, że medalik staje się znany, a medaliki rozpowszechniają historie, ponieważ przymiotnik „cudowny” już sugeruje, że dokonały się za jego pośrednictwem „cuda”, co dobrze opisuje dynamikę pierwszego etapu publicznej recepcji objawień przy rue du Bac – uzdrowienia i nawrócenia powodują zainteresowanie genezą rozpowszechniania Cudownego Medalika, która bezpośrednio wiąże się z paryskimi objawieniami Maryi w 1830 roku. Innymi słowy, to skutki zwracają uwagę na przyczynę, a w tym wypadku na pochodzenie przedmiotu maryjnego kultu.

Publikacja zawierająca nowenny do Matki Bożej to nie ostatnia pozycja książkowa Le Guillou dotycząca omawianej tematyki. W 1835 roku ten znany kaznodzieja z diecezji Quimper opracowuje kolejne dzieło poświęcone wyłącznie tematowi Cudownego Medalika: *Le livre de Marie conçue sans péché ou histoire complète de la Médaille dite miraculeuse, et recueil des exemples les plus remarquables des grâces extraordinaires obtenues jusqu'à ce jour par la Médaille; suivis de réflexions, des indulgences, de prières, d'une nouvelle neuvaine, de sept cantiques inédits, etc.*²⁰. Autor przywołuje w niej pochodzenie medalika, który jest już publicznie znany jako „cudowny”:

¹⁹ Tamże, s. 518-519.

²⁰ C. M. Le Guillou, *Le livre de Marie conçue sans péché ou histoire complète de la Médaille dite miraculeuse, et recueil des exemples les plus remarquables des grâces extraordinaires obtenues jusqu'à ce jour par la Médaille; suivis de réflexions, des indulgences, de prières, d'une nouvelle neuvaine, de sept cantiques inédits, etc.*, Paris 1835.

„Już nie tylko w Paryżu, nawet nie we Francji, ale w całym świecie święte imię Maryi poczętej bez grzechu jest wywyższane nowymi wyrazami wdzięczności z okazji *obietnicy zbawienia*, która – zewsząd i wobec różnych nieszczęść – dana jest w medaliku Niepokalanego Poczęcia nazywanym *cudownym*”²¹.

Tu, podobnie jak w poprzednich publikacjach, Le Guillou cytuje list Aladela z 17 marca 1834 roku, które jest dla niego podstawowym i wiarygodnym źródłem informacji dotyczących genezy Cudownego Medalika. Autor przytacza również kilka nowych świadectw uzdrowień, między innymi Marie Bonnet, mającej bardzo poważne problemy z kręgosłupem. Le Guillou notuje, że ta pochodząca z Bourges kobieta:

„Przez dziesięć miesięcy nie ruszała się z łóżka. Widząc, że jest u kresu sił, przyjęła ostatnie sakramenty; ale kiedy wciąż czekała na śmierć, po przyjęciu Cudownego Medalika i podjęciu nowenny, dziewiątego dnia była w stanie pójść na Mszę świętą w podziękowaniu za swoje uzdrowienie”²².

Autor podkreśla przy tym, podobnie jak w 1834 roku Aladel, że świadectwa łask, które publikuje, nie są „cudami” w kanonicznym znaczeniu tego terminu, ale „cudami” w języku potocznym:

„Prawdą jest zatem, że nie ma jeszcze obowiązku, pod groźbą grzechu, wierzyć w cud tych zaskakujących uzdrowień i nawróceń, których Medalik Niepokalanego Poczęcia dokonuje każdego dnia na naszych oczach, ponieważ Kościół, jedyny suwerenny arbiter tych poważnych kwestii, czujny strażnik i niezmienny obrońca prawdy, nie wydał jeszcze swojego sądu w tej sprawie”²³.

Autor podnosi zatem kwestię oficjalnego rozeznania Kościoła jako niezbędnego do potwierdzenia statusu skutków Medalika. Ten sam problem dotyczy jego pochodzenia:

„Przez pięć lat władza kościelna nie podjęła żadnych kroków, ani też nie uznała za stosowne, aby nadal czerpać niezbędne informacje w celu

²¹ Tamże, s. 9-10.

²² Tamże, s. 187.

²³ Tamże, s. 5.

upewnienia się w drodze badań kanonicznych co do prawdziwości objawienia, z którym łączy się tak wiele chwalebnych dla Matki Miłosierdzia faktów. Zauważamy jedynie, nie chcąc przesądzać o tym, co może zostać postanowione później, że wielu szanowanych ludzi o głębokiej wiedzy, wielkiej cnocie i pełniących znaczące funkcje w Kościele, wierzy, jako jednostki, w objawienie Medalika²⁴.

Kwestia potrzeby oficjalnego rozeznania jest zatem dwojaka: dotyczy zarówno pochodzenia, jak i skutków Cudownego Medalika. Jest zatem jasne, że w latach 1832-1835 opinia publiczna zadawała pytania o prawdziwość faktów dotyczących medalików Niepokalanej, które z punktu widzenia władzy kościelnej wymagały zbadania i osądzenia. W tym kontekście Le Guillou ostrzega przed dwoma skrajnymi postawami w odniesieniu do tego przedmiotu pobożności maryjnej: „albo narzucania go wierze, (...) albo pogardzania nim pod pretekstem, że nie jest w sposób uroczysty uznany i zatwierdzony”²⁵. Pod koniec swojej refleksji nad podjęciem koniecznej procedury autoryzacji przez Kościół zadaje nawet retoryczne pytanie: „Jeśli nie został on objawiony, jak można wyjaśnić wszystkie te niezwykle okoliczności?”²⁶ Kwestia ta stanie się przedmiotem procesu kanonicznego, stanowiącego kolejny ważny etap publicznej recepcji objawień maryjnych z 1830 roku.

Proces kanoniczny Pierre’a Quentina

16 lutego 1836 roku, na polecenie arcybiskupa Paryża, Pierre Quentin (1766-1847) rozpoczął kanoniczne dochodzenie w sprawie pochodzenia i skutków Cudownego Medalika:

„Dnia szesnastego lutego roku Pańskiego tysiąc osiemset trzydziestego szóstego, indeksu dziewiątego, ja, niżej podpisany, Pierre Quentin, Kanonik Kościoła Metropolitalnego, Wikariusz Generalny i Promotor Diecezji Paryskiej, udałem się do domu Zgromadzenia od św. Łazarza, znajdującego się przy 93 rue de Sèvres, w celu poinformowania was, zgodnie z poleceniem wydanym mi dwunastego dnia tego miesiąca przez Arcybi-

²⁴ Tamże, s. 10.

²⁵ Tamże.

²⁶ Tamże, s. 7.

skupa, o temacie listu (...) dotyczącego pochodzenia i skutków Medalika Najświętszej Maryi Panny znanego jako Cudowny²⁷.

Proces trwał sześć miesięcy i liczył 19 sesji. Podobnie jak *Notice historique* Aladela, składa się z dwóch części: genezy i efektów Cudownego Medalika. Sprawozdania z poszczególnych sesji, w formie pytań i odpowiedzi, zawierają krótkie opisy dotyczące: wizjonerki, samych objawień oraz wykonania i rozdawania pierwszych medalików. W procesie głównym świadkiem był Aladel, który zdawał sobie sprawę z roli, jaką odegrała jego *Notice historique* w dziele rozpowszechniania medalików i, bardziej ogólnie, w przekazywaniu treści objawień. Tym bardziej, że z edycji na edycję jego broszury liczba świadectw o uzdrowieniach i nawróceniach rosła. Spowiednik Katarzyny podkreślał to podczas dochodzenia kanonicznego:

«Pytanie [P.]. Czy nie wydrukowano *Notice historique* na temat pochodzenia i skutków medalika?

Odpowiedź [O.]. Tak, [potwierdza, – przyp. Tłum.] że wydrukowano już pięć edycji, że wszystkie egzemplarze – około 100 000 – zostały sprzedane i rozprowadzone, i że pracujemy nad szóstą edycją, która ma się ukazać za kilka dni.

P. Jak nazywa się drukarz?

O. Nazywa się Bailly, jego siedziba znajduje się w Paryżu, przy Placu de la Sorbonne nr 2.

P. Czy zaufanie wiernych nadal się utrzymuje?

O. Nie tylko utrzymuje, ale widzimy, że wzrasta, jeśli sądzimy po zwielokrotnionych prośbach o medalik, które napływają ze wszystkich stron, oraz po wielkości sprzedaży, jaką osiąga producent.

P. Czy jesteś świadomy, że to zaufanie wiernych do Najświętszej Dziewicy nadal wiąże się z wyjątkowymi łaskami?

O. Tak, [potwierdza,] że wie, że wierni cieszą się wielkimi skutkami opieki Najświętszej Dziewicy ; że wszystkie nowe prośby o medalik są ogólnie motywowane korzyściami, które wierni otrzymują, oraz wielką liczbą

²⁷ AFC, sygn. 3031, *Enquête Canonique sur L'origine et Les Effets de la médaille dite Miraculeuse*, 1836, s. 1. Laurentin w swojej publikacji cytuje niektóre fragmenty tego dokumentu. Zauważalne są jednak rozbieżności między wersją oryginałem a opracowaniem francuskiego teologa, dlatego w części dotyczącej procesu kanonicznego podstawę stanowi rękopis znajdujący się w Archiwum Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Paryżu. Por. R. L a u r e n t i n, P. R o c h e, *Catherine Labouré et la Médaille miraculeuse I*, nr 297, s. 234.

uzdrowień i nawróceń, które mają miejsce codziennie, co zostanie udowodnione przez wzrost przykładów, o które wzbogacone będzie szóste wydanie *Notice historique*²⁸.

Notice odegrało zatem kluczową rolę w rozpowszechnianiu Cudownego Medalika, zwłaszcza jako zbiór świadectw potwierdzających skuteczność wstawiennictwa Maryi. Aladel sam zaświadczył, że prośby o nowe medaliki pojawiały się właśnie dzięki znajomości skutków, a nie genezy Cudownego Medalika. Potwierdzone jest to także przez niego pośrednio, ponieważ podobnie jak w *Notice historique*, spowiednik Katarzyny opisuje objawienia bardzo schematycznie, koncentrując się głównie na medaliku. Nie ujawnia tożsamości wizjonerki, nie określa dokładnej daty objawień i milczy na temat wizji Maryi z globem. Ogólnie rzecz biorąc, relacja o genezie medalika podczas procesu kanonicznego jest zgodna z główną linią *Notice historique*. Świadczy o tym również uwaga Aladela o jego początkowych reakcjach na objawienia, które doprowadziły do opóźnienia w wybicciu pierwszych medalików:

„P. Jaki był powód długiego opóźnienia w wykonaniu medalików?

O., [potwierdza, że] że w zasadzie nie przywiązywał wagi do relacji, którą Siostra przekazała mu o swojej wizji, że uważał ją za efekt jej wyobraźni, że kilkakrotnie próbował skłonić ją do wydania takiego samego osądu, ale w końcu po raz trzeci uznał, że niezadowolenie Najświętszej Dziewicy może dotyczyć tylko jego, jako jedyne, który wiedział o wizji, ponieważ był pewny, że Siostra nie mówiła o tym nikomu innemu²⁹.

Odpowiedź Aladela jest kluczem do zrozumienia dynamiki pierwszego etapu publicznej recepcji Cudownego Medalika i objawień Matki Bożej. Spowiednik był bowiem jedyną osobą, która znała ustną relację Katarzyny. Był zatem pierwszym publicznym odbiorcą historii objawień, ich interpretatorem, ale także *spiritus movens* wybiccia medalików. Jako jedyny autoryzowany narrator przeniósł ustną relację na jej pisemną wersję. W ten sposób stał się pośrednikiem między wizjo-

²⁸ AFC, sygn. 3031, *Enquête Canonique*, s. 4.

²⁹ AFC, sygn. 3031, *Enquête Canonique*, s. 2.

nerką a światem, a jego rola sytuuje się między wiernością usłyszalnemu przesłaniu a kreatywnością w jego realizacji.

W procesowych zeznaniach Aladel charakteryzuje również swoją podopieczną. Opisuje ją jako kobietę o zwyczajnym i pospolitym wychowaniu, o charakterze raczej apatycznym, o prostej i uczciwej pobożności. Podkreśla, że ze względu na swoją pokorę pragnie ona pozostać anonimowa. Dwa interesujące szczegóły zwracają uwagę w tym zeznaniu. Po pierwsze, z całą pewnością Katarzyna otrzymała medalik wybity przez Vachette'a. Tak więc, poprzez spowiednika, wypełniła część swojej misji. Kiedy jednak zobaczyła jej realizację, musiała zauważyć wpływ Aladela i jubilera. Model na awersie wywodził się bowiem z relacji spowiednika i skupiał się na klasycznym przedstawieniu Niepokalanego Poczęcia – co miało ułatwić uzyskanie zgody na jego wyprodukowanie – a nie bezpośrednio z wizji, którą miała Katarzyna. Rewers zawierał natomiast (i nadal zawiera) gwiazdy, motyw, który najprawdopodobniej pochodzi od złotnika i nie występuje nawet w *Notice historique* Aladela. Można zatem powiedzieć, że Cudowny Medalik był wynikiem nadania przez Vachette'a formy przekazanej przez Aladela historii. Mimo to Katarzyna – zaświadczył spowiednik – nosiła Cudowny Medalik z wielką ufnością i powiedziała, że należy go propagować. Po drugie, zgodnie z zeznaniem spowiednika, Katarzyna odmówiła stawienia się przed władzami kościelnymi³⁰, a w 1836 roku stwierdziła, że nie pamięta

³⁰ Por. AFC, sygn. 3031, *Enquête Canonique*, s. 2-3.

„D. la Sœur a-t-elle vu la médaille après qu'elle a été frappée.

R. oui, elle a même dit qu'elle la portait avec grande vénération et qu'il fallait la propager et la répandre.

D. la Sœur a-t-elle gardé son secret de telle manière que même en ce moment ni la Supérieure générale des Sœurs de la Charité, ni aucune des Sœurs, ne la connaisse pour être celle qui a eu la vision.

R. que toute la Congrégation ignore le nom de cette Sœur, que bien loin d'en avoir parlé à qui que ce soit, qu'au contraire toute sa crainte était d'être même soupçonnée.

D. Savez-vous quels motifs ou quelles raisons peut et a pu avoir cette Sœur de vouloir rester inconnue.

R. qu'il n'a jamais aperçu d'autre motif que celui de sa profonde humilité.

D. Croyez-vous que cette Sœur ait une répugnance invincible à faire elle-même à l'autorité ecclésiastique la déclaration de ce qui concerne l'origine de la médaille.

R. que oui, qu'il lui avait été demandé il y a plus d'un an, à paraître devant l'autorité à l'effet de faire cette déclaration qu'elle s'y était refusée, mais que maintenant, cette

dokładnie wydarzeń z roku 1830. Kontrastuje to jednak z jej późniejszymi relacjami, które są pełne szczegółów, i pozostaje aż do dziś jednym z paradoksów historii objawień przy rue du Bac.

Drugie przesłuchanie Aladela, 18 marca 1836 roku, dotyczyło rozpowszechniania Cudownego Medalika i *Notice historique*. Po jego zakończeniu Quentin zanotował:

„Ksiądz Aladel bezzwłocznie wskazał mi szereg zaskakujących faktów, które dla każdego rozsądnego i bezstronnego umysłu mogą wydawać się poza naturalnym porządkiem: niektóre z nich dotyczyły uzdrowień wbrew oczekiwaniom profesji medycznej, lekarzy i chirurgów; inne dotyczyły nawróceń, rzecz by można nieoczekiwanych – wszystkie wspomniane wyżej uzyskane dzięki zaufaniu do Medalika. Po tym, jak kazał mi dokładnie zanotować fakty, które jego zdaniem powinienem znać, przekazał i zdeponował ich świadectwa u mnie, aby służyły i przyniosły to, co słuszne, tj. wszystkie informacje, relacje, listy i świadectwa, które otrzymał na temat wyżej wymienionych faktów zgłoszonych w piątym i szóstym wydaniu opublikowanej *Notice* o pochodzeniu i efektach Medalika, a także kopię *Notice* każdego z dwóch wydań. Zebrałem wszystkie te dokumenty, zastrzegając sobie prawo do ich dokładnego zbadania, a następnie do kanonicznego sprawdzenia faktów za pomocą dochodzenia, w odniesieniu do tych, które wydają mi się do tego odpowiednie, jako zdolne dostarczyć odpowiednich środków, aby wzbudzić u wiernych całkowitą ufność w tak zwany Cudowny Medalik i sprawić, by Najświętsza Dziewica była coraz bardziej czczona i uwielbiana”³¹.

Quentin zajął się także weryfikacją uzdrowień. Wśród wydarzeń badanych podczas szóstej i dziewiętnastej sesji było kilka świadectw. Hortense Peron, 9-letnia dziewczynka, zeznała:

„O. [Potwierdza,] że to medalik Najświętszej Dziewicy, który dała jej siostra Marie, ją uzdrowił.

P. Ale medalik, który jest wykonany z miedzi, nie mógł cię wyleczyć?

O. [Potwierdza,] że to była Najświętsza Panna, do której się modliła, podobnie jak jej matka; że bardzo kochała Najświętszą Pannę i że zawsze będzie ją kochać”³².

Sœur ne se rappelle presque aucune circonstance de la vision, et que par conséquent toute tentative pour obtenir des renseignements, serait complètement inutile”.

³¹ AFC, sygn. 3031, *Enquête Canonique*, s. 10-11.

³² AFC, sygn. 3031, *Enquête Canonique*, s. 31.

Odpowiedź dziecka w prosty sposób interpretuje działanie Cudownego Medalika: to nie przedmiot może uzdrowić, ale uzdrawia Najświętsza Panna. Medalik jest po prostu przejawem zaufania w opiekę Maryi. Podobne wnioski wyciąga Cécile-Aurélie Beaujean, która zeznała:

„Siostry były przekonane, że mogę umrzeć w każdej chwili i właśnie w tym momencie jedna z nich dała mi medalik Niepokalanej Dziewicy: położyła mi go na kołnierzu, a ja go ucałowałam z ufnością: aż do tej chwili nie myślałam o tym, by prosić Najświętszą Dziewicę o uzdrowienie, będąc zdecydowaną złożyć ofiarę z mojego życia Bogu, widziałam już nawet śmierć nadchodzącą ze spokojem. Siostry zasugerowały mi, abym poprosiła Najświętszą Dziewicę o uzdrowienie, modliłam się do Niej z wielką ufnością, przyłączając się do modlitw zanoszonych za mnie. Tej samej nocy poczułam się znacznie lepiej, a następnego ranka lekarz, który myślał, że umarłam, był bardzo zaskoczony, że czuję się o wiele lepiej”³³.

Uzdrowiona, Cécile-Aurélie zdecydowała się wstąpić do Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia. W czasie procesu Quentina przebywała już w nowicjacie sióstr przy rue du Bac w Paryżu. W ten sposób miejsce, w którym Maryja objawiła się Katarzynie Labouré, stało się domem kolejnej nowicjuszeki, której powołanie było nierozzerwalnie związane z historią Cudownego Medalika. Wraz z Cécile-Aurélie medalik, który nosiła, powrócił do miejsca jego objawienia.

Końcowy raport Quentina potwierdził fakt rozprzestrzeniania się Cudownego Medalika, a relacje o uzdrowieniach i nawróceniach stanowiły większą część przedstawionego arcybiskupowi Paryża sprawozdania. Jednym z wniosków jest stwierdzenie, że skutki działania Matki Bożej za pośrednictwem medalika mają pierwszeństwo, przynajmniej statystycznie, nad historią jego pochodzenia, a relacja z objawień z 1830 roku jest drugorzędna. Istotną sprawą jest stwierdzenie wiary w rzeczywistą i skuteczną opiekę Maryi nad osobami noszącymi Cudowny Medalik, tym bardziej, że wiele z nich nie miało dostępu do historii młodej nowicjuszeki z Paryżu i jej spotkania z Niepokalaną. Liczba medalików znacznie zresztą przewyższała liczbę kopii *Notice historique* czy publikacji Le Guillou, co podkreśla ustną metodę przekazywania informacji o „cudowności” tych przedmiotów pobożności maryjnej. W pewnym sensie przymiotnik „cudowny” zastąpił opis

³³ AFC, sygn. 3031, *Enquête Canonique*, s. 14.

objawień. Potwierdza to list arcybiskupa Paryża z grudnia 1836 roku, na zakończenie dochodzenia Quentina, który zatwierdza i propaguje rozdawanie Cudownego Medalika, nie wspominając o jego pochodzeniu:

„Zachęcamy wiernych, aby nosili ze sobą medalik wybity kilka lat temu ku czci Najświętszej Dziewicy i często powtarzali modlitwę wrytą nad wizerunkiem: O Maryjo poczęta bez grzechu, módl się za nami, którzy się do Ciebie uciekamy”³⁴.

Jest to pierwsze oficjalne zatwierdzenie Cudownego Medalika, w którym jego geneza pozostała w cieniu, co nazaczyło kanoniczny status objawień z rue du Bac. Oficjalnie zatwierdzony przez Kościół zostaje bowiem jeden z ich owoców, a nie one same:

„Mamy nadzieję, że wiedza o nim dotrze nawet do najbardziej odległych zakątków katolickiego świata. W naszej Diecezji to nabożeństwo z czasem zapuściło coraz głębsze korzenie, a nawiedzające nas nieszczęścia wzmacniają je, zwiększają i rozszerzają z niezwykle wręcz wzrostem, przy tym zgłaszane łaski uzdrowienia, umocnienia i zbawienia wydają się mnożyć, gdy błaga się wśród nas o czułe miłosierdzie Maryi, poczętej bez grzechu”³⁵.

René Laurentin komentuje to w następujący sposób:

„Sprawy pozostały takie, jakie były. W Paryżu nie podjęto żadnej decyzji kanonicznej, jak to miało miejsce później w La Salette, Lourdes czy Pontmain, gdzie miejscowi biskupi oficjalnie oświadczyli, że Maryja naprawdę się objawiła, oraz że wierni mają poważne podstawy, by w to wierzyć. Jest to zaskakujące, biorąc pod uwagę osobistą pobożność arcybiskupa Paryża (...) Nie wspomina on ani słowem, że chodzi o objawienie. Mówi jedynie o Cudownym Medaliku i o inwokacji, którą miał prawo autoryzować i propagować, a nie o prywatnych objawieniach, które były jego źródłem. Odtąd nabożeństwo z nim związane i sam obraz będą rozpowszechniane w odniesieniu do tego właśnie orzeczenia”³⁶.

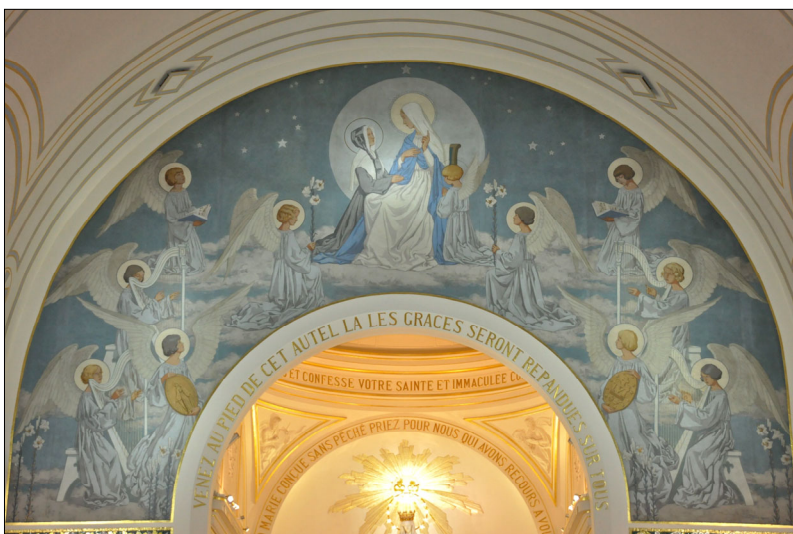
³⁴ Archives de la Congrégation de la Mission, Paris [dalej: ACM], b.sygn., *Procès de Quentin, Mandement de Mgr de Quelen*, 1836, s. 7.

³⁵ ACM, b.sygn., *Procès de Quentin, Mandement de Mgr de Quelen*, 1836, s. 6.

³⁶ R. Laurentin, P. Roche, *Catherine Labouré et la Médaille miraculeuse I*, s. 53-56.



Kaplica objawień przy rue du Bac w Paryżu



Fresk przedstawiający objawienie Maryi

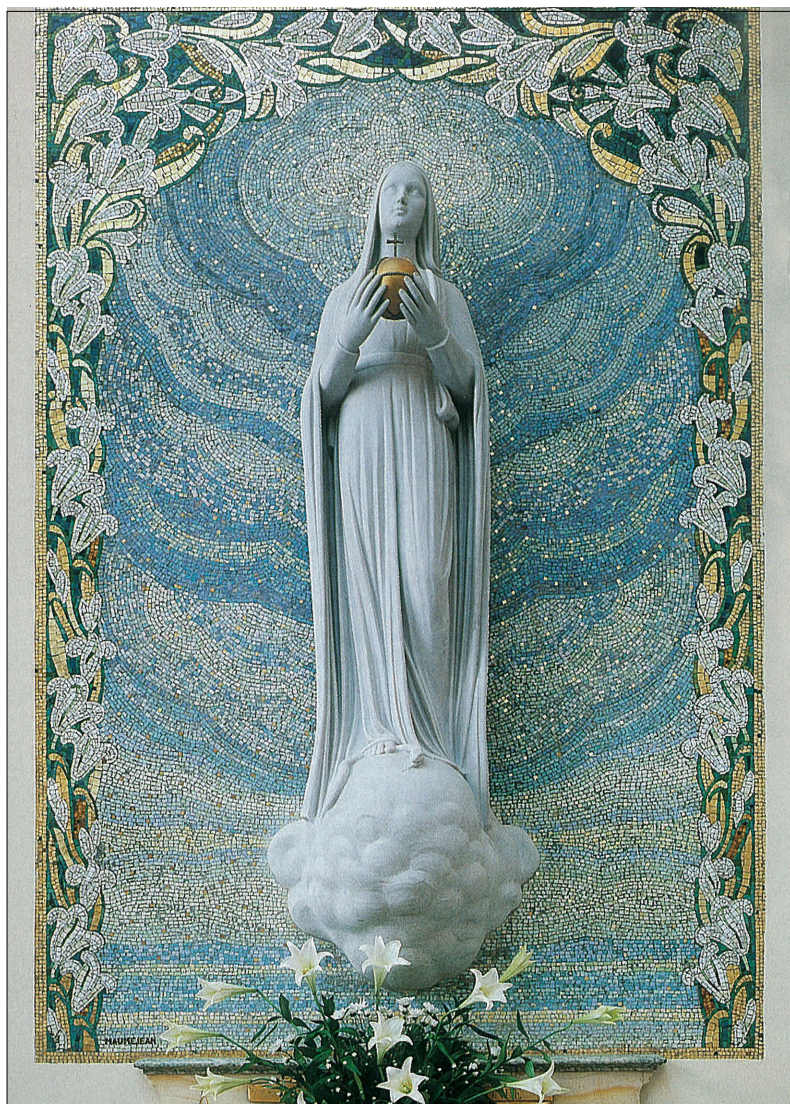


Figura Matki Bożej z Kaplicy objawień przy rue du Bac w Paryżu



Awers i rewers pierwszego Medalika – wybity 30 czerwca 1832 roku przez A. Vachette’a w liczbie 1.500 szt.



Awers i rewers Cudownego Medalika – współczesne medaliki z tekstem w j. polskim

Polska

Cudowny Medalik dotarł również do Polski. Nie ma danych pozwalających na jednoznaczne określenie, kiedy dokładnie miało to miejsce. Istnieją jednak dowody na jego rozpowszechnianie wśród Sióstr Miłosierdzia związane z przekazywanymi do Paryża świadectwami łask. Pierwszy taki tekst pojawia się w siódmej edycji *Notice historique* Aladela. Jest to list „*comtesse Lubinska*” z 12 marca 1837 roku i dotyczy uzdrowienia młodej kobiety z Krakowa. Zatrudniona w grudniu 1836 roku, zaczęła odczuwać bóle głowy, do tego stopnia, że lekarze zalecili trepanację czaszki. Wtedy to hrabina ofiarowała chorej Cudowny Medalik. W liście zanotowała:

„Znając żywotność jej wiary i ufności, uznałam za niepotrzebne przekazanie jej szczegółów dotyczących błogosławionych efektów medalika, przekazałam go jej, a ona od razu zrobiła znak krzyża na swojej cierpiącej głowie, powtórzyła inwokację i usnęła pośród nadmiernego cierpienia. Po przebudzeniu była całkowicie uzdrowiona i odtąd nie odczuwa ani bólu, ani żadnych innych symptomów choroby. Cudownie uzdrowiona, pełna uczuć największej pokory i najżywszej wdzięczności chce poświęcić się Bogu i wstąpić na drogę życia zakonnego”³⁷.

To polskie świadectwo uzdrowienia za wstawiennictwem Matki Bożej od Cudownego Medalika opublikowane zostało już trzy miesiące po otrzymaniu listu od hrabiny, w czerwcu 1837 roku. Z punktu widzenia publicznej recepcji objawień przywołany tekst potwierdza rozpowszechnianie Cudownego Medalika na terytorium znajdującej się pod zaborami Polski w 1836 roku. Autorka listu zaznacza znajomość „błogosławionych efektów medalika”, co z kolei wskazuje na posiadanie przez nią wiedzy o wcześniejszych uzdrowieniach. Można zatem stwierdzić z całą pewnością, że cztery lata po wybicciu pierwszych medalików trafiają one również do Krakowa, czemu towarzyszy przekazywanie informacji o łaskach otrzymanych za pośrednictwem Matki Bożej, podobnie jak to ma miejsce we Francji. Związane było to niewątpliwie z obecnością na ziemiach polskich Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia oraz Zgromadzenia Księżki Misjonarzy – wspólnot bezpośrednio zaangażowanych w rozpowszechnianie Cudownego Medalika. Przy tej okazji warto dodać, że w tym

³⁷ *Notice historique*, septième édition, Paris 1837, s. 353.

samym czasie do Paryża spływają świadectwa łask także z Austrii, Belgii, Holandii, Szwajcarii, Turcji i Włoch.

Znajomość historii uzdrowień i nawróceń przekazywanych wraz z Cudownym Medalikiem nie wiązała się jedynie z francuską *Notice historique* Aladela, jednak to głównie tej publikacji publiczna recepcja objawień zawdzięcza możliwość zapoznawania się z wiarygodnymi świadectwami otrzymanych łask. Nie dziwi zatem fakt, że niemal równoległe do listu o uzdrowionej w Krakowie dziewczynie, w 1837 roku wydano pierwsze polskie tłumaczenie książki spowiednika Katarzyny, zatytułowane *Wiadomość historyczna o początku i skutkach nowego medalu wybitego na cześć Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Panny Maryi a powszechnie znanego pod imieniem medal cudowny: z dołączoną przy końcu Nowenną / przez Xiędza M***. – Wyd. 6 paryskie z roku 1836 znacznie powiększ. z jęz. Fr. na pol. Przetł.*³⁸, które przełożył Piotr Franciszek Pękalski (1790-1874), znany z działalności translatorskiej profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego. Rok później to samo tłumaczenie zostało wydane w Warszawie pod tytułem *Wiadomość historyczna o początku i skutkach nowego medalu wybitego na cześć Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Panny Maryi a powszechnie znanego pod imieniem: medal cudowny z dołączoną przy końcu nowenną przez Xiędza M*** Zgromadzenia XX. Missyjonarzy s. Łazarza*³⁹, z adnotacją o szóstym wydaniu *Notice historique* jako podstawie przekładu.

Praca Pękalskiego poprzedzona jest, jak to zrobił Aladel, dedykacją dla Matki Bożej Niepokalanie Poczętej oraz, co właściwe polskiemu wydaniu, obszernym wprowadzeniem do polskiego tłumaczenia (s. V-XV) z apologetycznym wyjaśnieniem znaczenia Cudownego Medalika i interpretacji łask otrzymywanych za jego wstawiennictwem oraz przedmową o sensie nabożeństwa do Maryi (s. 1-6). Poza wprowadzeniem edycja ta oddaje dokładnie układ szóstego wydania *Notice*

³⁸ *Wiadomość historyczna o początku i skutkach nowego medalu wybitego na cześć Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Panny Maryi a powszechnie znanego pod imieniem medal cudowny: z dołączoną przy końcu Nowenną / przez Xiędza M***. – Wyd. 6 paryskie z roku 1836 znacznie powiększ. z jęz. fr. na pol. przetł.*, tłum. P. F. Pękalski, Kraków 1837. Adnotacja o tłumaczu, który jest jednocześnie autorem wprowadzenia, znajduje się na stronie VIII, z datą 11 kwietnia 1837 roku.

³⁹ *Wiadomość historyczna o początku i skutkach nowego medalu wybitego na cześć Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Panny Maryi a powszechnie znanego pod imieniem: medal cudowny z dołączoną przy końcu nowenną przez Xiędza M*** Zgromadzenia XX. Missyjonarzy s. Łazarza*, tłum. P. F. Pękalski, Warszawa 1838.

historique i składa się z: przedstawienia genezy Cudownego Medalika w paryskich objawieniach zgodnie z wersją Aladela (s. 7-9), historii jego wybicia i pierwszej dystrybucji (s. 10-12), obszernego zbioru świadectw uzdrowień i nawróceń (s. 13-132), nowenny do Matki Bożej (s. 133-180) i modlitw maryjnych (s. 181-186⁴⁰).

W edycjach *Wiadomości historycznej* pojawia się interesujące, związane z Polską, świadectwo uzdrowienia z 1836 roku. Chodzi o historię „pewnego Polaka przy Sewerynowce blisko Odessy”⁴¹, zaczerpnięta z listu hrabiny Leonowej Potockiej do hrabiny Pauliny Lubińskiej, w której autorka informuje o bardzo ciężko chorym „Polaku N*** szlachetnego urodzenia”⁴² proszącym miejscowego proboszcza o Cudowny Medalik zaraz po usłyszeniu historii o łaskach spływających na noszących go z ufnością. Hrabina notuje:

„A tak ten który 261ie zdołał zażytych 261ie zdoł żadnego skutku, nazajutrz po odebranych Medalu, zaczął się mieć 261ie zd, i po upływie dni kilku wstał i chodził, czego 261ie zdołał przez długi czas uczynić: cieszy się teraz ciągle czerstwem zdrowiem”⁴³.

Świadectwo z 1836 roku, zapisane w języku polskim, jest zatem jedną z pierwszych opublikowanych historii uzdrowień dotyczących Polaków. Oddaje ono zauważalną dynamikę recepcji objawień przy rue du Bac: opowiadanie o cudach, przekazywane ustnie, powoduje wiarę w skuteczność Cudownego Medalika, który otrzymuje chory, a jego uzdrowienie włączane jest z kolei w łańcuch przekazywanych świadectw, czego dowodem jest umieszczenie go w publikacji *Wiadomości historycznej*.

Polskie tłumaczenie *Notice historique* Aladela cieszyło się znaczącą popularnością. Świadczą o niej kolejne edycje, wydane nie tylko w Krakowie, gdzie do 1838 roku ukazały się dwa wznowienia, ale także w Wilnie. Tam na początku marca 1838 roku ordynariusz i diecezjalny cenzor wydali zgodę na druk *Wiadomości historycznej* w tłumaczeniu Pękalskiego, z drobnymi różnicami ortograficznymi. Ukazała się ona nakładem wileńskiej drukarni diecezjalnej w tym samym roku jako

⁴⁰ Strony podane zostały za wydaniem krakowskim.

⁴¹ *Wiadomość historyczna*, Warszawa 1838, s. 121.

⁴² Tamże.

⁴³ Tamże.

*Wiadomość historyczna o początku nowego medalika wyrytego na cześć niepokalanie poczętej najświętszej Maryi Panny i znanego powszechnie pod imieniem cudownego Medalika, z dodatkiem nowenny*⁴⁴.

Polskie wątki publicznej recepcji paryskich objawień to także kolejne świadectwa łask, które ostatecznie znalazły się w przeredagowanej przez Chevaliera *Notice historique* z 1878 roku. Autor przywołuje między innymi list przełożonej szarytek ze szpitala w Bytomiu (na terenie zaboru pruskiego) z 1865 roku. Jest on o tyle ważny, że został dołączony do najważniejszego, bo nawiązującego do Aladelowego, zbioru historii uzdrowień i nawróceń. I właśnie nawrócenia dotyczy opublikowany przez Chevaliera list. Jego autorka wspomina pewnego młodego człowieka, który – będąc w złym stanie zdrowia – bluźnił i nawet nie chciał słyszeć o spowiedzi świętej. Przełożona położyła mu pod poduszką Cudowny Medalik i zaczęła gorliwie się za niego modlić. Niedługo potem chory poprosił o spowiedź. Zmarł osiem dni później, trzymając medalik Niepokalaney. Odszedł pełen pokoju i pojednany z Bogiem⁴⁵.

Tego samego roku z Bytomia napłynęło inne świadectwo nawrócenia młodej protestantki, aktorki, która przybyła ze swoją trupą do miasta. Szarytki wręczyły jej Cudowny Medalik. Kilka lat później otrzymały od niej napisany w Rzymie list, podpisany „już nie przez pannę M***, ale przez siostrę Saint-*** z klasztoru B****”, piszącą o swojej przemianie, życiu oddanym Bogu i Najświętszej Dziewicy⁴⁶.

Można zatem stwierdzić, że już w pierwszych etapach rozpowszechniania Cudownego Medalika pojawiają się polskie wątki, w tym świadectwa cudów, oraz publikacje cieszące się znaczną popularnością, o której świadczą kolejne edycje *Wiadomości historycznej*. Do Paryża napływają również historie otrzymanych łask z ziem polskich, włączane do kluczowej pozycji bibliograficznej poświęconej objawieniom przy rue du Bac i Cudownemu Medalikowi, czyli *Notice historique*. Wpisuje się to w ogólną dynamikę początków publicznej recepcji paryskich mariofanii z 1830, nieodłącznie związanej z przekazywa-

⁴⁴ *Wiadomość historyczna o początku nowego medalika wyrytego na cześć niepokalanie poczętej najświętszej Maryi Panny i znanego powszechnie pod imieniem cudownego Medalika, z dodatkiem nowenny*, tłum. P. F. Pękalski, Wilno 1838. Edytor dołączył adnotację o wykorzystaniu „warszawskiego tłumaczenia” *Notice historique*.

⁴⁵ Por. [J. C h e v a l i e r], *La Médaille miraculeuse*, s. 297-298.

⁴⁶ Por. tamże, s. 298-301.

niem świadectw uzdrowień i nawróceń towarzyszących rozdawaniu Cudownego Medalika.

Podsumowując, objawienia maryjne przy rue du Bac w Paryżu w 1830 roku są znane głównie ze względu na ich owoc, Cudowny Medalik, na co wpłynęły pierwsze etapy ich publicznej recepcji, związane z rozpowszechnianiem przedmiotu maryjnego kultu i jego popularnością, wynikającą z licznych świadectw uzdrowień i nawróceń. Od momentu wybicia pierwszych medalików w 1832 roku i publikacji *Notice historique* Aladela w 1834 roku Cudowny Medalik znany był głównie ze względu na niezwykle skutki jego oddziaływania, przekraczające także granice Francji. Również w znajdującej się pod zaborem dziewiętnastowiecznej Polsce zauważalna jest ogólna dynamika recepcji objawień, w której uprzywilejowane miejsce zajmują nie same paryskie mariofanie, ale świadectwa o łaskach udzielanych przez wstawiennictwo Maryi „bez grzechu poczętej”.

BIBLIOGRAFIA

Źródła archiwalne

Archives de la Congrégation de la Mission, Paris.

b.sygn., *Procès de Quentin, Mandement de Mgr de Quelen*, 1836.

Archives des Filles de la Charité, Paris.

sygn. 1091, *Autographes de Catherine*.

sygn. 3031, *Enquête Canonique sur L'origine et Les Effets de la médaille dite Miraculeuse*, 1836.

sygn. 3038, Année 1834, *Lettre à M. Aladel*, 24 mai 1834 (?).

Źródła drukowane

[Aladel J. M.], *Notice historique sur l'origine et les effets d'une nouvelle Médaille en l'honneur de l'Immaculée Conception de la très Sainte Vierge Marie, généralement connue sous le nom de la Médaille miraculeuse*, Paris 1834 i następne.

[Chevalier J.], *La Médaille miraculeuse. Origine – histoire – diffusion – résultats*, par M. Aladel, [9ème] édition revue et augmentée, Paris 1878.

Le Guillou C. M., *Le livre de Marie conçue sans péché ou histoire complète de la Médaille dite miraculeuse, et recueil des exemples les plus remarquables des grâces extraordinaires obtenues jusqu'à ce jour par la Médaille;*

suivis de réflexions, des indulgences, de prières, d'une nouvelle neuvaine, de sept cantiques inédits, etc., Paris 1835.

Le Guillou C. M., *Mois de Marie sur le plan du petit ouvrage italien du P. Lalomia avec nouvelles prières pour la messe, choix de pieuses prières et sept cantiques inédits*, Paris 1834.

Le Guillou C. M., *Neuvaines à Marie, pour implorer son assistance spécialement en portant sur soi la médaille nouvellement frappée en l'honneur de son Immaculée Conception, et généralement connue sous le nom de Médaille Miraculeuse*, Paris 1834.

*Wiadomość historyczna o początku i skutkach nowego medalu wybitego na cześć Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Panny Maryi a powszechnie znanego pod imieniem: medal cudowny z dołączoną przy końcu nowenną przez Księdza M*** Zgromadzenia XX. Missyonarzy s. Łazarza, tłum. P. F. Pękalski, Warszawa 1838.*

*Wiadomość historyczna o początku i skutkach nowego medalu wybitego na cześć Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Panny Maryi a powszechnie znanego pod imieniem medal cudowny: z dołączoną przy końcu Nowenną / przez Xiędza M***. – Wyd. 6 paryskie z roku 1836 znacznie powiększ. z jęz. fr. na pol. przetł., tłum. P. F. Pękalski, Kraków 1837.*

Wiadomość historyczna o początku nowego medalika wyrzytego na cześć niepokalanie poczętej najświętszej Maryi Panny i znanego powszechnie pod imieniem cudownego Medalika, z dodatkiem nowenny, tłum. P. F. Pękalski, Wilno 1838.

Opracowania

Brejon de Lavergnée M., *Le temps des cornettes. Histoire des Filles de la Charité XIXe-XXe siècle*, Paris 2018.

Laurentin R., Roche P., *Catherine Labouré et la Médaille miraculeuse I. Documents authentiques (1830-1876)*, Paris 1976.

Rakocy W., *La Médaille Miraculeuse. Proposition d'interprétation du message et du rôle de la vision de la Vierge au globe*, „Vincentiana” 53/6 (2009), s. 493-547.

Sejbuk A., *Les premières réceptions publiques des apparitions de la rue du Bac, en 1830. L'approche narrative*, „Ephemerides mariologicae” 74 (2024), s. 273-286.

Sejbuk A., *Realizacja obietnicy udzielania łask. Świadectwa cudów*, [w:] *Katarzyna Labouré. Życie i charyzmat*, red. Sz. Szpoton, A. Sejbuk, Kraków 2021, s. 143-158.

KS. MICHAŁ LIPIŃSKI CM – doktor nauk teologicznych z zakresu teologii duchowości. Tytuł doktora uzyskał na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie na podstawie dysertacji pt. *Mistagogiczna duchowość św. Wincentego a Paulo*. Aktualnie jest wykładowcą teologii duchowości w Instytucie Teologicznym Księża Misjonarzy w Krakowie, wykładowcą Seminarium Internum, przewodniczącym sekcji duchowości w Polskim Towarzystwie Teologicznym i dyrektorem Wydawnictwa Instytutu Teologicznego Księża Misjonarzy. Główne publikacje: *Mistagogiczna duchowość św. Wincentego a Paulo*, Kraków 2014; *Duchowy klimat towarzyszący objawieniu Cudownego medalika*, [w:] Katarzyna Labouré. *Życie i charyzmat*, Kraków 2022, s. 11-32; *Apostolat maryjny i kult Najświętszej Maryi Panny od cudownego medalika w Polsce*, [w:] *W służbie mariologii i maryjności. Księga jubileuszowa z okazji 25-lecia Polskiego Towarzystwa Mariologicznego*, bm. 2024, s. 179-194; *Duchowe tło powstania Zgromadzenia Księża Misjonarzy*, [w:] *Misja, miłosierdzie, formacja – filary duchowości i działalności św. Wincentego a Paulo*, Kraków 2024, s. 9-40.

KS. ADAM SEJBUK CM – misjonarz św. Wincentego a Paulo, dr nauk teologicznych, absolwent Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie oraz Centre Sèvres w Paryżu, wykładowca teologii dogmatycznej, wychowawca w misjonarskim seminarium w Krakowie.

KS. SZCZEPAN SZPOTON CM – adiunkt w Katedrze Bioetyki Teologicznej na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Prowadzi badania w zakresie bioetyki i teologii moralnej. Publikacje: *Naprotechnologia – cicha rewolucja*, Kraków 2021. Redaktor i współautor monografii: Katarzyna Labouré. *Życie i charyzmat*, Kraków 2021; *Celibat – ujęcie interdyscyplinarne*, Kraków 2023; *Misja – Miłosierdzie – Formacja. Filary duchowości i działalności św. Wincentego a Paulo*, Kraków 2024. Publikował min. w takich czasopismach jak: „Fides et ratio”, „Teologia i człowiek”, „Studia redemptorystowskie”.

